

En ze leefden nog lang en gelukkig, tot in de eeuwigheid

Bij Ovidius strengelden Philemon en Baucis zich na hun dood blijvend samen als bomen. Nu we steeds ouder worden, vragen tachtigplussers ook om samen te mogen sterven. Wordt het romantische ideaal de norm, of blijft het toch eerder de uitzondering?

VEERLE BEEL, ILLUSTRATIE ANNELIEN SMET

De Belgische ondernemer Jacques Dopchie (90), die een sleutelrol speelde in de uitbouw van Super GB en Maxi GB en zo de moderne detailhandel mee op de kaart zette, is vorige week overleden (*DS 21 mei*). Hij woonde met zijn vrouw Jacqueline Van Der Hofstadt (90) nog thuis, in Kontich. Ze waren 65 jaar gelukkig getrouwd en kregen beiden euthanasie, op dezelfde dag.

‘Ze zeiden al jaren dat ze samen wilden vertrekken, als het zover zou komen. Dat hadden ze decennia geleden al opgenomen in hun wilsverklaring, die ze elke keer opnieuw lieten vernieuwen. Mooie woorden, dachten we. Maar hoe zou je dat binnen de huidige euthanasiewet geregeld kunnen krijgen? We hadden hen een jaar geleden nog gezegd dat het nooit zou lukken’, zegt hun dochter Myriam Dopchie.

De situatie veranderde: ‘In november is mama gevallen, waarbij ze een wervelbreuk opliep. Ze had zoveel pijn en ging zienderogen achteruit. Vroeger konden ze allebei uren samen in de tuin werken, maar daar had ze geen goesting meer in. Ze had ook geen smaak meer in eten. Als ik haar complimenteerde wanneer ze van de kapper kwam, zei ze: *dat is het enige plezier dat ik nog heb*. Het was genoeg geweest voor haar’, zegt haar dochter.

Tennissen

Op de foto bij dit artikel staat Jacqueline Dopchie lachend arm in arm met haar echtgenoot. Hij werd gemaakt halfweg april, zowat een maand voor hun dood, op een familiebijeenkomst ter ere van de 90ste verjaardag van Jacques. ‘Mijn mama heeft zich toen geforceerd om er zo goed mogelijk voor te komen’, zegt Myriam.

Ook Jacques Dopchie had sinds ruim een jaar gezondheidsproblemen: ‘Een soort leukemie waarvoor hij enkele chemobehandelingen heeft gekregen. Tot maart 2018 kon hij nog tennissen. Van dan af werd ook hij te moe. De kleinste dingen werden hen te veel, en ze hielden er niet van

om hulp te vragen of te krijgen. Papa heeft toen zijn organisatietalent en zijn laatste energie in de euthanasievraag gestoken.'

'Twee artsen en een psychiater keurden die voor elk van mijn ouders goed. Ze kwamen in aanmerking om medische redenen, maar ze waren niet depressief. Het was een erg serene beslissing. We hebben nog magnifieke weken gehad, waarin we volop genoten hebben met elkaar. Ik heb mijn ouders alles kunnen zeggen en ik heb hen nog een paar keer goed kunnen vastpakken. Dat waren grote momenten van *bonheur*. Ik weet ook dat ze nu samen gelukkig zijn. Als een van hen was achtergebleven, zouden we met een heel groot verdriet geconfronteerd zijn.'

Geamputeerd bestaan

'Liefde lukt nooit helemaal. Als je het zo bekijkt, zou samen sterven weleens de enige manier zijn om écht te lukken in de liefde'

DIRK DE WACHTER

Psychiater

Jacqueline en Jacques Dopchie rr

De wens om samen te kunnen sterven is wijdverspreid bij oudere echtparen. *Dat de prise alsjeblieft samen uitgetrokken mag worden.* Alle therapeuten die we bellen, zeggen dat ze het vaak horen in hun praktijk. Er doen ook verhalen de ronde over - oudere stellen die kort na elkaar sterven, en helaas zijn er ook af en toe die samen uit het leven stappen.

Veel van die verhalen halen de media omdat ze tot onze verbeelding spreken. En misschien ook omdat ze uitzonderlijk blijven. 'Veel oudere echtparen vragen naar gezamenlijke euthanasie, maar er zijn niet zoveel situaties waarbij man en vrouw er tegelijk voor in aanmerking komen', zegt palliatief arts Wim Distelmans, ook voorzitter van de federale euthanasiecommissie.

De thematiek sluit in ieder geval nauw aan bij het romantische ideaal uit de 19de eeuw, waarbij liefde en dood werden samengebracht – tot in de eeuwigheid, zegt psychiater en psychotherapeut Dirk De Wachter. 'Liefde lukt nooit helemaal, ze is altijd lastig en kwakkelend. Als je het zo bekijkt, zou samen sterven weleens de enige manier zijn om écht te lukken in de liefde.'

De vraag zelf begrijpt De Wachter: 'De hoop om samen te kunnen sterven, is erg menselijk. Als je 90 bent en al zo lang samen bent geweest – tja, dan vind ik dat geen rare vraag. Het is niet alleen een kwestie van niet verder kunnen, omdat men zorg-

afhankelijk wordt of zo. Nee, sommige mensen willen niet achterblijven omdat ze zo'n lange geschiedenis hebben met elkaar en omdat ze heel erg goed samen waren.'

'Maar het leven loopt meestal anders. Ik hou niet zo erg van de gedachte dat het voltooid kan worden, als was het een bedrijf. Het leven komt en gaat zoals het doet, en vaak moeten we alleen voortdoen omdat het noodlot zo beslist. Dat is niet makkelijk. Ik heb het bij mijn eigen vader gezien: na de dood van mijn moeder leidde hij een geamputeerd bestaan. Maar als therapeut sta ik toch aan de kant van het leven, de hoop en de toekomst, hoe krakkemikkig die ook mag zijn. De oplossing is niet om méé de dood in te willen, maar om door te gaan in waardige herinnering aan de overledene.'

Kersttijd

Op oudere leeftijd je partner van jaren verliezen: het spreekt voor zich dat het voelt alsof de grond onder je voeten wegzakt, zegt ouderenpsycholoog Luc Van de Ven. 'Alleen stellen wij in de praktijk vast dat er ook hoogbejaarden zijn die goed kunnen rouwen. Vlak na het overlijden gaan ze door de hel, maar na een half jaar, of een jaar, of soms pas na twee jaar, is er sprake van enig herstel: ze kunnen weer van sommige zaken genieten. Rouwen houdt nooit helemaal op en zal op bepaalde momenten scherp boven blijven komen, bijvoorbeeld rond de kersttijd. Maar het kan.'

Ook Van de Ven zegt dat hij de vraag naar samen sterven bij bepaalde koppels goed kan begrijpen: 'Het is een begrijpelijke verzuchting als ze erg verbonden zijn met elkaar, elkaar nog rechthouden, en niemand tot last willen zijn. Als beiden wettelijk in aanmerking komen voor euthanasie, kan ik daar niets tegenin brengen.'

'Maar als zo'n stel zegt dat ze nooit naar een woonzorgcentrum willen en geen enkele professionele hulp willen in huis, ja, dan stel ik eerst toch enkele ambetante vragen. Waarom zijn ze daar zo hardnekkig in? Waarom denken ze dat zij de enigen zijn die voor hun partner kunnen zorgen? Waar zijn ze bang voor? Dan moet er toch meer over gesproken worden, vind ik.'

Droomscenario

'Rouwen is zware arbeid en kan erg vermoeiend zijn voor lichaam en geest', zegt rouwexpert Manu Keirse. 'Je kunt er zelfs van doodgaan als je niet meer over al je krachten beschikt. Ik hoor vaak mensen zeggen dat ze hun overleden geliefde zo snel mogelijk willen volgen.'

'Maar ik ken er ook veel die met de herinnering aan hun geliefde blijven leven, en daar kracht uit putten. Dat vind ik even romantisch. Een goede relatie betekent niet dat je móét samen doodgaan. Laat ons vooral niet denken dat het ene beter is dan het andere.'

Relatietherapeute Rika Ponnet beaamt: 'Er zijn mensen die op hun sterfbed afscheid nemen van hun partner met de boodschap: *maak er alsjeblieft nog wat van en wees gelukkig*. Dat is minstens zo romantisch.'

'Maar in dit geval, twee 90-jarigen die ernstig ziek waren, begrijp ik het wel. Het past allicht ook bij de symbiotische relatie die ze hun hele leven hebben gehad. Een dergelijke relatie jaagt jongere generaties veeleer angst aan: we willen ons ook ontwikkelen buiten onze partnerrelatie. We hebben ook betekenisvolle relaties met

anderen. Maar voor deze mensen was dat blijkbaar anders. Ze hebben gelukkig samengeleefd tot hun 90ste en zijn dan samen mogen gaan: het klinkt bijna als een droomscenario. Ik vermoed dat ze er erg dankbaar om zijn geweest.'